

Póth Virág Anna

waldorf kertész szakos hallgató pedagógiai házi feladatából (részlet)

A 8 tanév ívének körvonalazódása. Mely tantárgyakhoz, melyik évfolyamokon, illetve az iskolai élet mely területeihez kapcsolódhat a kertművelő tanár munkája?

Az első osztály a számolás és betűvetés tudománya mellett elsősorban a mesék éve. Az óvodáskorból a csontfogak megjelenésével a még „Föld és Ég” között lebegő gyermek lassan ereszkedik lefelé, de a Földet valójában még nem érinti. A mesék, a törpék, tündérek világa az otthona.

Ha az iskola elhelyezkedése optimális, ez az időszak alkalmas a heti erdőjárás órák tartásához, vagy kedvezőtlen esetben „tömbösített” évszakos kirándulásokkal is kiváltható ez, melybe a kertművelés tanár kísérőként vagy „szaktanácsadóként” kapcsolódhat be. A mindig ugyanazon helyekre való visszatérés során a mesékben megjelenő lények nyomait lelhetjük fel a gyerekekkel az erdőben járva, a puha mohafoltokat, esővizet megtartó faüregek stb. után kutatva. Szerencsés esetben találhatunk odvas fákat, melyekbe kellő bátorságot gyűjtve mindenki belebújhat, és egy pillanatra az erdőbe száműzött királylánnyá válhat. Őszi sétáink alkalmával belekóstolhatunk a vadon termő gyümölcsökbe, amiken a mesebeli királylány éveken át élt. Tavasszal a madárdalos csacsogásból megpróbálhatjuk kihallani, mit is csicseregnek egymás közt a madarak. Nyár elején gyönyörű koszorúkat fonhatunk. Az erdei ösvényen apró kavicsokat számláva helyezünk el, és egy kicsit Jancsi és Juliskává válunk... Az évszakok, a jeles napok egy részének kint a természetben való megélése segít a végtelen gyermeki időből a felnőttek világának órával, napokkal, évszakokkal való világába megérkezni.

Ebben az időszakban nem cél új fejnek szóló ismeretek elsajátítása, csak a világgal való egység megélése. Konkrét kertészeti tevékenységként még nem ásnék mélyre a földbe a homokdombon, sárváron kívül, mely a szabad játék idején mindig hozzáférhető. Egy-egy az ablakban elhelyezett virágládába való ültetést, egy kis ágyásban, bokorsor tövében őszi hagymás virágok duggatását tervezném csak. És ezek időszakonkénti meglátogatását, hogy ezzel a gyökérgyermekek, virágtündérek meséi megélhetőek legyenek a valóságban is, és nem melleleg az idő körforgása, mely biztonságot ad.

A második osztály a szentek és állatok éve. Ekkor már komolyabb tanulás folyik: gyerekek számsorokat ismernek meg, a kis nyomtatott, esetleg a folyóírás betűit.

Ez az év már kicsit tágabb világ megismerését teszi lehetővé. Az erdőjárás távolabbi helyek felkutatását célozhatja. Érdeemes egy patak útját felfedezni, a forrástól a közeli torkolatig követni. Szép kép lesz ez majd a későbbi vízföldrajzi ismeretekhez, még ha addigra „el is felejtődik”. És közben a vízi lények mesevilágából észrevétlen át-át léphetünk az állatok világába. Találkozhatunk a mesék állataival a valóságban, vagy legalább azok nyomaival (róka, holló, nyúl.) Utunkat járva, ha szerencsés helyen tanulunk, találhatunk kereszteteket, Mária képeket, melyeket sok helyen az öregek még mindig gondolnak, ez szépen kapcsolódhat a szentek világához, a vallásosság természetben való megjelenésével. Esetleg egy kis kápolna vagy falusi templom is sorra kerülhet, ami látszólag nem kapcsolódik a kertműveléshez, de szerintem mégis. Mert a földművelés egyfajta vallásosság nélkül nem valósulhat. A Földhöz, Földanyához fűző kapcsolat, tisztelet- és szeretetteljes viszony elengedhetetlen ehhez a tevékenységhez.

A harmadik év talán a legizgalmasabb a ma gyermeke számára, és szerencsés megvalósulás esetén ez igazán sok olyan lehetőséget nyújt a mai tantervek szerint is, amikor a gyermek tevékenykedve tanulhat, amire ma –szerintem - egyre nagyobb szükség van, mivel a mai életformánk nem ad lehetőséget arra, hogy gyermekeink észrevétlen nőjenek bele a felnőtt életbe, abban folyamatosan jelen léve, belevonva, a példákat látva, megélve, eljátszva.

A paraszt epocha, a mesterségek, a házépítés a Rubiconon átlépni készülő, átlépő gyermek paradicsomi kítaszítottság érzésen enyhíthet. A felnőttkori önmagamban bizást alapozhatja meg azáltal, hogy megéli, képes vagyok arra (a többiekkel karöltve), hogy éljek a Földön, hogy megteremtsem a betevőt, hogy fedél legyen a fejem felett, hogy elkészítsem mindazt, ami a mindennapi életben valós fizikai szükségleteink kielégítéséhez szükséges. A teremtéstörténet, a követhető vezető (aki tudja és megmondja, mit kell tenni) megélése a biztonságérzetüket növeli szintén. A búzavetés izzadságos parlag feltörésbe, lehetőség szerint egy biogazdaságban valósul, ahol állatok is jelen vannak, és ahova a későbbi években az osztály majd újra és újra visszatér más-más konkrét feladattal, de ugyanazon céllal: a termőföldhöz való egészséges kapcsolat kialakítása, megtartása, erősítése céljából. Mivel ekkor már a mérés, becslés is belép az oktatásba ezt rögtön a búzatabla határainak kitűzésekor is használhatjuk, még akkor is, ha még nem volt mérés epocha. Az itt végzett nem sok magyarázattal ellátott oldalhossz lelépés, karóleütés, átlóellenőrzés stb. élményekre majd visszautalhat az osztálytanító mikor odaérnek. Az írásbeli műveletek kapcsolódhatnak az előző osztálytól kapott, vásárolt, learatott, továbbadott búza mennyiségéhez. A mértékegységekhez kapcsolódóan megmérhetjük a búzánk súlyát, űrmértékét stb.

Ezek persze elsősorban az osztálytanító feladatai, de a kertművelés tanár tudja, hogy majd mit szeretne használni az következő években az előzőekben megéltékből mikor eljön végre az ő ideje, és ekkor ezeket, ha engedik, már előbb be tudja csempészni hiteles tekintélyként, amolyan szakmai „Mózes”ként elismerve, és akkor a gyerekek talán jobban elfogadnak majd más szaktanárokat, „Mózes”-eket is.

A negyedik osztály az állattan, a honismeret belépésének éve. A gyermek világa kitágul. Nils Holgerson utazásait itthon megélve tömegközlekedéssel, gyalog ellátogathatunk egy-egy osztálytárs lakhelyére, közben megfigyelve nap járását, az égtájakat, az utat, a táj változatosságát. Felfedezhetjük az ott élő állatokat, az ott folyó hagyományos gazdálkodási módok, mesterségek maradványait és ezzel az ott élő régi közösségeket, nemzetiségeket tapinthatjuk, még csak érzés szintjén, de megélhetjük a táj-és ember kapcsolatát. Erről készülhet csoportmunkában napló, térkép, fogalmazás.

A kertésztanár ebben és a hagyományos állattanon túlmutatóan a különböző háziállatok eltérő igényeinek, jelentőségének megismertetésében lehet ismét a kútfő, az e témákban esetleg kevésbé járatos osztálytanító támasza. Jó, ha sikerül az iskolaudvaron kialakítani egy kis baromfiudvart, kifutós nyúltartást, ahol a gyerekek az állatok gondozást sajátíthatják el. Egyiknek sem nagy a helyigénye, alaposan megépített kerítéssel megvédhetők a ragadozóktól, a harmadikos házépítés epochák házai így értelmesen, valamilyen céllal épülhetnek, és nem utolsó sorban ezek olyan állatok, amiket van esély a nyáriszünet idejére befogadó családokhoz hazaadni.

Ebben az évben szerencsés lehet egy komolyabb erdőjárás, erdei iskolai program, nemzeti park látogatás ottalvással, vagy sátrazással. Itt Vuk, Kele, Bogánacs világa tárulhat a szemük elé, és akkor talán nem lesznek oly unalmasok ezek a régi könyvek sem számukra. Láthatják a pásztorkutyát hajtás közben, esetleg ökrös- vagy lovasszekéren utazhatnak, és egy pillanatra belekóstolhatnak abba, milyen összhangban dolgozhat össze egy állat a gazdájával. Az iskolakertben (Klári ötlete alapján) bevonnám őket a gyümölcsstermő bokrok telepítésébe. A

sor- és, tőtávok számolása, kitűzése a matematikában tanult törtek, osztás, szorzás értelmes voltát erősítheti meg bennük.

Az ötödik osztály a mitikus történelem, az olimpia, a növénytan éve. Talán ekkor a legharmonikusabbak a gyerekek. Persze ebben az évben oly sok minden történik, hogy alig marad idő a tantervbe betervezettek túl bármi másra, de folyómenti kultúrákhoz kapcsolódóan a kertésztanár tudatosíthatja pl. egy projekt, vagy egy szakkör keretében, hogy a Kárpát-medence valaha két nagy folyó köré szervezett ártéri gazdálkodás színtere volt. Mesélhet a kihalt, kihalóban lévő mesterségekről, művelési módokról, melyek ehhez kapcsolódtak, pl. a pákászról, halászról, fokgazdálkodásról, ártéri gyümölcsösökről, ártéri legeltetésről... Petőfi versei, a Tüskevár a főoktatásról támogathatják ebben.

A gyerekeket ebben az életkorban még nem „riogatjuk” környezeti katasztrófákkal, de jó szokásokat alakíthatunk ki bennük melyek a környezettudatos életre nevelnek (pl. szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás, adományozás, stb.) A matematikában tanult Püthagoraszai számsorral egy zsinór segítségével igazi derékszöveget tűzhetünk ki. A főoktatáson egy napi használati tárgyunk, messzi földön termett élelmiszer útjának végig követése a földrajzi-, gazdasági folyamatok, kapcsolatok felvillantásán túl a világ tájainak nagybani különbözőségére is rámutat.

A növénytanhoz, növénymegfigyeléshez kapcsolódóan lehet az ötödikesek feladata a gyógynövény ágyás ápolása (Klárától lopott ötlet ez is), és ehhez kapcsolódóan a rovarvilág megfigyelése. Télen a gyógynövények morzsolása, csomagolása, bazarban való árusítása lehet a kerthez kapcsolódó feladat. A növénytanhoz, kapcsolódóan jó, ha megtanulják néhány helyi növényfajunkat, jellegzetes rovarunkat felismerni. A honismeret keretében a nagyobb tájegységek, a környező országok, azok gazdasági egymásrautaltsága kapcsán szóba kerülhet az egyes tájak tágabb környezetükben betöltött szerepe (bányászat, erdőgazdálkodás, gabonatermelés, állattenyésztés), és nemzetiségek témája. Erre rímélhet a hungarikumok, a rekvizitum fajok, ősi termesztett növényeink megismertetése.

Az ebben az osztályban belépő fafaragás a hazai fafajok egy részével is megismerteti a gyerekeket, és első munkáikként fabunkók, ültetőfák, egyéb egyszerű használati tárgyak is készíthetők, melyeket nem hazavisznek, hanem az iskolai munkák során használnak majd. Szerencsés, ha a különböző fákat, melyekkel az órán dolgoznak eredeti élőhelyükön fa mivoltukban is megfigyelik. Agyagozáson megformálhatják a rügyet, termést, kezeikkel élhetik át a növekedést. Ivóedényt, növényeknek való kisebb cserepet formázhatnak, melyeket akár a kerti munkáknál is használhatnak kiegészítés, mázazás után.

A hatodik osztály a pubertás, a földi érettség kezdetének időszaka, a gyerekek alkalmassá válnak a kitartást és erőt igénylő feleadatok végzésére. Cél, hogy elkezdjenek pontosan és folyamatosan munkafolyamatokat végezni. Nő a szociális igényük, a felelősségérzetük már erősíthető, és képessé válnak törvényszerűségek felismerésére, megértésére. Ekkor lép be hivatalosan a kertésztanár a gyerekek életébe, hogy lekösse és megfelelő mederbe terelje ezeket az erőket, megtanítsa az ásó, ásóvilla, kapa, lapát, gereblye használatát, és kisajtolja belőlük az ágyáselőkészítés, földhordás befejezését. Én ebben az évben az egynyári növények (dísnövények, zöldségek) vetését, palántázását, gondozását, magfogatását helyezném a középpontba: saláták, borsó és bár nem egynyáriak, de a salátánkba jó lesz alapon a retek, dughagymák, sóska, spenót kerülnének sorra. És tavasszal vetve, 7. őszére beérőként a bab, kukorica, tök együtt termesztését kísérelném meg velük, már a következő évi nagy földrajzi felfedezéseket előkészítve az indiánnövények megismerésével.

Az ásványtan elválaszthatatlan a talajtantól, még ha erről ekkor még nem is esik sok szó, de a geológiai túra szerencsés esetben nem a múzeumba, hanem megint a természetbe vezet, ahol mindig található egy talajszelvény, ahol láthatók a felszántott földek színei, ahol megszagolhatjuk, esetleg megízlelhetjük azokat, hogy az iskolakertbe visszatérve a saját kertünk talaját tudjuk hova helyezni, persze még szakszavak nélkül.

Az állattanra visszautalva, szerencsés, ha ekkor betekintést nyerhetnek a hangyák, a méhek világába, mert ez rímelhet megnövekedett szociális igényükre is.

Télen közepkori fűszerekkel, egyszerű ételek elkészítését kísérelném meg velük. A fűszer- és gyógynövényekhez kapcsolódóan azok gyógyhatásáról, a kolostorkertek növényeiről is lenne mód beszélni. A szerkesztéseket, akár különleges alakú ágyások tervezésénél, a százalékszámítást a növényi permetlevelek kikeverésénél használnám, mint kertésztanár.

Hetedikben az emberi test, a nagy földrajzi felfedezések, a reneszánsz kerül a középpontba, és belép a kémia. Hangsúlyossá válik az egészséges táplálkozás, a gazdálkodás tájba illeszthetősége, a talajvédelem, az emberi kapcsolatok, a felelősség vállalás és ehhez kapcsolódóan a biogazdálkodás. A kertben a talajerő megőrzéshez kapcsolódóan a komposztálás, trágyázás lesz az egyik fő feladat. A csillagászathoz kapcsolódóan előkerülhet a vetési naptár. A nagy földrajzi felfedezésekhez kapcsolódva felfedezhetjük, hogy a mai kultúrnövényeink jelentős része nem honos nálunk. Ennek kapcsán számba vehetjük a honos növényeinket is. A kémiában tanultak (sav, lúg) is ide köthetők. Ennek kapcsán beszélhetünk a növények talajigényéről. Az egészségtanhoz kapcsolódva ismét főzhetünk, vagy akár ellátogathatunk egy piacra körülnézni, mit vennénk, mit ennénk. A matematikából tanultak közül a Püthagorasz-tétel, a szimmetriák, terület- és kerületszámítás, a spirálformák a kertben nyerhetnek ismét értelmet az ágyástervek készítésekor.

Ezekbe az ágyásokba már kétnyári, évelő növényeket tervezhetünk, melyeket még nyolcadikban is gondozunk, és amikből majd csak akkor fogunk majd magot, és de itt már a társításokat helyezném a középpontba, vagyis vegyes ágyásokat terveznék velük a vetésforgó figyelembevételével. Ebben az évben használnám a különféle mulcsozási technikákat. A negyedikesek „bogyós” ültetvényének, a sövényeknek gondozása során a metszőolló használatát is meg lehet nekik tanítani, és talán lehetne velük dugványozni is.

Nagy erőfeszítést igénylő feladatokat igényelnek, amit a komposztálásban, állattartó-, szerves hulladék feldolgozó telepen végzett munkában, teraszok kialakításában élhetnek ki.

Nyolcadikban a végtagok megnyúlásával ismét nagy erőbedobást igénylő feladatokat igényelnek a gyerekek. Csak ezzel lehet őket megmozdítani. Itt az ideje a nagy projektmunkáknak a kertben: a szőlő-, kivilugas telepítésnek, a kerti út-, támfal-, sziklakert-, kerítésépítésnek. A fűrész, balta használatának elsajátítása favágás, hasogatás, aprítás keretében akár a fafaragáshoz szükséges fák előkészítésének részeként. A gyümölcsfák ápolása is ennek az osztálynak a feladata lehet. A fizikában tanult hidrosztatikát az öntözés megszervezésben (tartályok, slagok) kamatoztathatjuk. A történelem órákon megismerkednek az ipari forradalommal, és ennek következményeként létrejövő ipari mezőgazdasággal is. Szóba kerülnek a helytelen gazdálkodási módok következményei, az itthon és a világ más részein folyó környezetrombolás. A GMO-k veszélyei. Ám nagyon fontos, hogy a jó utakat is megmutassuk nekik. A nyolcadikosokkal én permakultúrás sarkot művelnék az iskolakertben. Megismertetném velük a génbankokat, a helyi fajtákat és azok szerepét a természetben, rámutatnék az európai kultúrtáj (lassan eltűnő, de helyenként még fellelhető) sokszínűségére, biodiverzitására és a belőle fakadó stabilitásra, mely jövőnket biztosíthatja itt és a Föld minden más részén is.

A kémiához kapcsolódóan, a fehérjék, szénhidrátok, zsírok, olajok, cukrok kapcsán szóba kell kerülnön az élelmiszerek minősége, beltartalma. A húsfogyasztás kedvezőtlen következményei az iparszerű mezőgazdaság okán és hogy ezeknek milyen előremutató alternatívái vannak világszerte. A földrajzban előkerülő meteorológia, felhők témaköre megint a természetben zajló folyamatokhoz kapcsolja a kiskamaszt. A kézimunka órán készülhetnek a főzés órákhoz terítők, konyharuhák, kötények. A fafaragáson kerti ülőkék, padok, rámpák, mérleghinták, gólyalábak az udvarra.

Kilencedik osztályban, a gimnázium kezdetén a gyermek már igazán tanulni akar (még ha nincs is olyan állapotban, hogy valóban nagyon tanuljon is). A művészettörténet, a népdalok hangsúlyossága művészi úton, a gazdaságtan epocha termelési gyakorlata, a háztartástan szerencsés esetben a kertműveléshez hasonlóan a tevékenységen át vezeti be a gyerekeket a valós világ mindennapi tevékenységeibe. A „fejnek” adott tudás: a forradalmak kora, a sorozatok, a valószínűségszámítás, a tragédiák, vígjátékok, a gőzgép működési elve, a csontrendszer felépítésének pontosabb megismerése, a föld felszínformáinak kialakulásának leírása mind a világ törvényszerűségeinek, sorsszerűségének mély megélését segítik.

Ha a kézművesség órán mód nyílik a kosárfonásra, a fafaragáson a fakötések megtanulásával valami egyszerű ácsszerkezet építse valamelyik waldorf általános iskolában/óvodában, vagy a mezőgazdasági gyakorlatra készülve, szociális erőiket erősíthetjük meg, azáltal, hogy mások használatába adják, ami elkészült. A világban „fontos és hasznos vagyok, érvényes vagyok” érzésüket táplálhatjuk azzal, hogy megélhetik, hogy képesek használati tárgyakat készíteni, és hogy képesek lemondani azok birtoklásáról.

És persze a kilencedik csúcspontja a mezőgazdasági gyakorlat: mindennapos igazán korán keléssel, önellátással, mások ellátásával forgó rendszerben, sok fizikai munkával, állatokkal, növényekkel, feldolgozással, és teljes kifáradással, az „én nem bírom tovább” érzésével, aztán mikor még mindig nem megyünk haza, kiderül, hogy de igen, tovább tevékenykedem. Ezért tartom fontosnak, hogy legalább 10 egybefüggő napon át tartson. Hogy mindenki: gyerek, tanár, kísérő felnőtt, gazda megélhesse az önnön határain való átlépést és ennek felemelő érzését. Legkésőbb itt adódik alkalom a biodinamikus gazdálkodás Föld- és embergyógyító hatásáról, módszereiről beszélni. Legkésőbb ekkor, jó ha részt vesznek a preparátumkeverésben, -kiszórásban. Ismét szóba kerülhet a fogyasztói társadalom környezet- és társadalom romboló hatása, és egy beszélgetés keretében a lehetséges jó szokások, választások az egyén szintjén, bár ez már a 10-es világba vezet át.

A tizedik osztálytól a mai gyakorlat szerint már fel sem bukkan a kertművelés, pedig igencsak volna helye, hisz ez az évfolyam: a földmérés gyakorlattal, a néprajzi gyűjtéssel, a családfa kutatással, a környezetvédelem, ökológiai kérdések, megújuló energiaforrások, társadalmi rétegződés, fogyasztói szokások, a jog, a tulajdonjog, birtokjog, a só és sóképződés, kristályosodás, ozmózis, diffúzió, pH-érték, fagyáspont, forráspont, a zsigerek, az idegrendszer, a légkör, a klíma témaköreit boncolgatja különféle tantárgyak keretében. Ezek mind együtt-élő, jelen-lévő, használt dolgok egy működő (lehetőség szerint családi) vegyes gazdaságban. Így ha mód van rá, érdemes a mérés gyakorlat színhelyeül újra egy (bio) gazdaságot választani, ahol a földmérés nem csak öncélú térkép rajzolós feladat lesz, hanem ténylegesen értelmet nyer, főleg, ha valamilyen valós céllal kitűzési feladatokat is végzünk. Szerencsés esetben itt mód van az erdészeti-, néprajzi- gyakorlat valamilyen módon való megélésére is. Ahogy itt, vagy egy másik 3 napos terepgyakorlat keretében az oltás, szemzés, fa vetés elsajátítására nyílik lehetőség. És nem utolsó sorban, máshol és nem olyan súllyal, de a tavaly vérrel-izzadtsággal megszerzett képességet

lehet kamatoztatni. Nekem ez az év, ez a praktikum a 7 évvel ezelőtti harmadikos mesterségek-házépítés-gabona epochára rímel. Ahol immár nagyként, pontosan mérve, számításokat végezve, a fafaragásban szerzett újabb fogásokat kamatoztatva építhet a csapat valamit, ami szociális tetteként ott marad a gazdálkodó családnak, a következő csoportnak. És kipróbálhat egyéb más kétkezi mesterségbeli fogásokat, mikor épp nem a konyhán szorgoskodik, nem mér, és nem térképet rajzol, mint például: kertépítés, növény- és állatgondozás, favágás, -hordás, stb. És mindezt egy kicsit már lazább rendszerben, ahol az első 3 tevékenységen kívül már a szabad választás lehetősége működhet a hajlamoknak, érdeklődési körnek megfelelően.

Tizenegyedikben a szociális gyakorlat helyszíne (pl. egy Camphill), **tizenkettedikben** az éves munka esetlegesen ezirányú témaválasztása, segíthet abban, hogy akit az óvodás kortól tartó tudatos Földhöz kapcsolás megérintett, elhívott, az **tizenharmadikban** a továbbtanuláskor, szakma választáskor, vagy csak az „inas év(ek)”re valamilyen a természethez, az élőhöz kötött pályát válasszon magának. De ha mégoly messzire szalad is az élelmiszertermelés, -feldolgozás, a környezetvédelem témáitól, felnőttként a Földön állva, annak részeként felelősen élje mindennapjait.

A fentiek mind nagyon szép tervek, lehetőségek, de ezek megvalósítása szerintem jelenleg a legtöbb Waldorf iskolában szinte lehetetlen. Igazán karizmatikus, elkötelezett, szakmailag erős kertművelő tanárt igényel, mint minden más tantárgy tanítása is. De manapság pont a természettől való teljes elidegenedésünk okán általában még a tanári kollégium tagjai sem tartanak ott, pláne nem a szülők, hogy ennek megvalósulásában támogassák, vagy legalább csak hagyják működni a kertésztanárt. Gyakran még az iskolaudvar, kert kialakításában is csak egy a sok szavazó közül mikor egy döntést megszületik, pedig neki a kinti terület a „tanterme”, a többiek valójában ott csak „vendégek”... Az ő órái azok az euritmia, a testnevelés, Bothmer, kézimunka mellett, ami nem gond, ha elmaradnak...

Pedig a mai gyerekeknek (és felnőtteknek is) egyre inkább az értelmes tevékenységekre, a közös munka eredményének megélésére, a másokért tett cselekedetekre van szükségük, mert ez az, ami eltűnt az életünkből. A NAK-nak, szülőknek, gimnáziumoknak, főiskoláknak, egyetemeknek való megfelelni akarás igénye egyre több waldorf iskolában feledtetni el, hogy nem csak a fejnek tanulunk. Sokszor meg azt, hogy az iskola igenis a tanulás tere, és mert oly sok család nem tudja optimális szociális nevelő szerepét betölteni ebben az új rendben, és mert a gyerekek olyan világban nőnek fel, ahol kevés lehetőségük van értelmes felnőtt tevékenységekre, utazásra, játékokra, belenövés útján való elsajátításába, az iskolának ezt a szerepet is fel kell vállalnia. Ám ha ezt megteszi, akkor a waldorf iskolákban töltött 13 évnyi cirka 2600 napnyi 6-8 óra nem lesz elég a Waldorf kerettanterveben megfogalmazottak egyforma mélységben való tanítására, elsajátítására.

És lehet, hogy amikor a ma gyermekei az információkat százszor könnyebben szerzik meg, mint az őket oktató felnőttek, akkor az iskola szerepének, feladatának meg kell változnia: a fej tanítását háttérbe kell szorítani, és a hiányzó akarati-, lelki nevelést kell előtérbe helyezni, mégpedig tevékenységeken át. Ennek a folyamatnak lehetnek élharcosai, zászlóvivői, csendes feltűnés nélkül végzői, tevékenykedői (egyen karakterüknek megfelelő stílusban) a kertésztanárok a szintén „lenézett” kézimunka, fafaragás, stb. tanárokkal karöltve...

Keszeg, 2018.03.06.

Póth Virág Anna